

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 348/1-ХП/6 29.03.2012. године	
---	--

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XVIII редовној седници, одржаној дана 29.03.2012. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ШИК: МОДА, ИДЕОЛОГИЈА И ПОТРОШАЧКА КУЛТУРА У СР СРБИЈИ**, кандидата мр Данијеле Велимировић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 19.09.2007. године.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Весна Димитријевић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области <u>друштвено-хуманистичких наука</u> (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2067</u>	
(број захтева)	
<u>30.03.2012.</u>	
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Данијеле (Гојко) Велимировић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Данијела (Гојко) Велимировић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Социјалистички шик: мода, идеологија и потрошачка култура у СР Србији

Универзитет је дана 19.09.2007. својим актом под бр 612-1203/2/7 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Социјалистички шик: мода, идеологија и потрошачка култура у СР Србији

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Данијеле (Гојко) Велимировић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 23.02.2012. одлуком факултета под бр 166/1-XIV/6 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Весна Вуџинић Нешковић	ванредни проф.	етнологија-антропологија	Филозофски ф.
2.	др Иван Ковачевић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Предраг Марковић	научни саветник	историја	ИСИ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана **29.03.2012.**

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Весна Димитријевић
--	---

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
Београд

Реферат о завршеној докторској дисертацији Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације: **СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ШИК: МОДА, ИДЕОЛОГИЈА И ПОТРОШАЧКА КУЛТУРА У СР СРБИЈИ** кандидаткиње Данијеле Велимировић

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду на седници одржаној 23. фебруара 2012. године изабрани смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације мр ДАНИЈЕЛЕ ВЕЛИМИРОВИЋ под насловом **СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ШИК: МОДА, ИДЕОЛОГИЈА И ПОТРОШАЧКА КУЛТУРА У СР СРБИЈИ**. Пошто смо прегледали текст рада, подносимо следећи:

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Мр Данијела Велимировић је запослена на Одељењу за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду. У оквиру уже научне области ЕТНОЛОГИЈА – АНТРОПОЛОГИЈА ангажована је на предметима Материјална култура Србије, Национална етнологија – одевање и Национална етнологија/антропологија – одевање. Ауторка је више научних радова и монографије *Александар Јоксимовић. Мода и идентитет*.

Докторска дисертација Данијеле Велимировић припада области антропологије моде и потрошње, а оријентисана је на истраживање ових појава у доба југословенског социјализма. Истраживање има интердисциплинарни карактер, а обављено је путем детаљне анализе текстова из штампаних медија, како дневних новина тако и модних и других журнала. У дисертацији је коришћена и релевантна литература из области историје

Србије и Југославије, те историје и теорије моде и потрошачке културе, међу којом су и најновије студије страних и домаћих аутора.

Докторска дисертација Данијеле Велимировић има 230 страна компјутерски обрађеног текста (проред: 1,5; величина слова: 12; фонт: Times New Roman) и 12 страна документације (библиографија, списак илустрација). Поред Увода (с. 1-13), *Теоријско-методолошког оквира рада* (с. 14-27) и *Закључка* (с. 224-230), рад садржи пет тематских целина које су издељене на следећа поглавља: *»Оне су биле свуда – стизале су све«: културна конструкција хероина новог доба (1945-1951)*, с. 28-46, *Њен нови изглед: уобличавање пролетерског укуса (1945-1951)*, с. 47-71, *Поново женствене: култура отворених граница, економске промене и институционализација друштвеног преузимања женских послова (1952-1961)*, с. 72-123, *Чаролија изгледа: конституисање социјалистичког доброг укуса (1952-1961)*, с. 124-163 и *Од тачкица до кредита: развој потрошачке културе у југословенском социјализму (1945-1961)*, с. 164-223.

Предмет ове докторске дисертације представљају дискурси, који су заједно произвели одређене верзије женствености, модне изразе и облике потрошачке културе у раном југословенском социјализму. У досадашњој литератури женственост, мода и конзумеризам проучавани су као засебне тематске и проблемске целине. Интердисциплинарним приступом докторска дисертација Данијеле Велимировић објединила је претходно раздвојена истраживачка подручја и понудила низ нових тумачења. Супротно доминантним историјским и социолошким интерпретацијама, које послератно раздобље одређују као време неупитне женске еманципације, кандидаткиња је истраживањем домена домаћинства и званичне политике материнства показала да је овај период обележен радикалним искорацима и задржавањем елемената традиционалног поретка. Промену првобитних концепата женствености и моде она је протумачила тржишним импликацијама самоуправног социјализма, партијским заокретом ка идеологији стандарда и бујањем дискурса о подруштвљавању кућних послова и новој подели рада у домаћинству. Иако је иницијално претпостављала да је година привредне реформе (1965) кључна за процес естетизације одеће и раст потрошње, кандидаткиња је доказала да је 1961. као година окончања петогодишњег плана привредног развитка (1957-1961), либерализације пасошког режима, званичног уобличавања моде националних ознака и увоза западне конфекције камен међаш за причу о званичној југословенској моди

и развоју конзумеристичке оријентације. Истраживање потрошње одевних предмета открило је амбивалентну природу југословенске потрошачке културе, скривене друштвене тензије и конфликте, манипулације режима, те консензусе између номенклатуре и грађанства.

У поглављу под називом *»Оне су биле свуда – стизале су све«: културна конструкција хероина новог доба (1945-1951)* Данијела Велимировић је анализирао дискурсе о «новој жени» постреволуционарне ере. Како би разоткрила динамичан однос између државе и друштва, она је представила исказе о жени ратници, радној жени, просветитељки, полазници аналфабетског течаја, »мајки-трудбеници«, домаћици и успешној спортисткињи. Конструкцију неженствене социјалистичке хероине обликоване према моделу Ничеовог натчовека кандидаткиња је протумачила потребом обнове разрушене земље и испуњења амбициозно замишљеног петогодишњег плана. У сумирању закључака она је открила још једну, наоко скривену, функцију модела »нове жене«. Посредством жена и њихове улоге у дифузији нове културе и идеолошкој репродукцији колективитета режим је остваривао повећану контролу над грађанством. Посматрано из ове перспективе, пропагирани модел женских улога био је колико еманципаторски, толико и инструменталан.

Њен нови изглед: уобличавање пролетерског укуса (1945-1951) је назив поглавља у коме је кандидаткиња разматрала дискурсе о особеној социјалистичкој одећи. Изумевање новог стила и естетике («пролетерски укус») она је довела у везу са тоталитарним претензијама режима. Одбијање претходног одевног поретка одражавало је тежњу номенклатуре да преобрази човека, његов свакодневни живот и материјални свет. Међутим, у успостављању нових колективних норми одевања Данијела Велимировић уочила је следећу контрадикцију. Иако се режим залагао за коренито преиначење и заборав претходних одевних кодова, практични, једноставни и милитантни стилови ратног времена постали су идеал у конструкцији идеалне социјалистичке одеће. О одевном поретку ослоњеном на прошлост сведочанство пружају и етно мотиви као идеолошки пожељан вид украшавања. Употребу традиционалних орнамената кандидаткиња је протумачила као брану западним утицајима и визуелни исказ националне кохезије.

У поглављу *Поново женствене: култура отворених граница, економске промене и институционализација друштвеног преузимања женских послова (1952-1961)* трагало се

за условима који су омогућили повратак моде и женствености на југословенски културни простор. Установљено је да се појава социјалистичке даме-потрошача подудара са отварањем Југославије према западним културним кодовима, унутрашњим економским променама (увођење самоуправљања, ревитализација тржишног механизма, пораст рекламирања) и давањем већег значаја процесу подруштвљавања женских послова. Кандидаткиња се оправдано супротставила доминантим интерпретацијама, које повратак моде и заобљених линија женског тела тумаче као ревитализацију субординације жена у друштву. Она наглашава да су дискурси о активној жени опстали, док посвећење женствености види као репрезентацију растућих успеха југословенског социјализма на економском и социјалном плану. На страницама које следе Данијела Велимировић уочила је одсуство кохеренције између идеологије и праксе. Иако је држава производила дискурсе о подруштвљавању женских родних улога, високим ценама услуга и државним наметима она је ометала ширење мреже услужних сервиса и дечјих установа. Констатовано је да су културни идеали утемељени на активизму и улепшавању, уз ограничено ширење мреже услужних установа, начинили жену жртвом реформских покушаја.

Поглавље *Чаролија изгледа: конституисање социјалистичког доброг укуса (1952-1961)* анализира »официјелну социјалистичку одећу« и њен стилски израз, »социјалистички добар укус«. Иако је ове моделе преузела од британске културолошкиње хрватског порекла Ђурђе Бартлет, она их је проширила наративима о проблематичним бојама и одевним предметима, те дискурсима о одећи у сагласју са карактеристикама тела и узрастом. У интерпретацији Данијеле Велимировић »социјалистички добар укус« био је средство уобличавања друштвено пожељних модних избора и сузбијања индивидуалне оригиналности. Прописно одевање осигуравало је униформност и безименост као темељне вредности система друштвене једнакости. Анализа цивилизацијских процеса показала је још једну контрадикцију у развоју југословенске социјалистичке културе. Стварање »аутентичних« културних форми било је засновано на позајмљивању норми из трезора буржоаске културе.

У поглављу *Од тачкица до кредита: развој потрошачке културе у југословенском социјализму (1945-1961)* истраживање је усмерено на тржишну робу и њен укупан пут од производње, преко дистрибуције до потрошње. Откривањем мањкавости система дириговане економије, представљен је свакодневни живот југословенских грађана у

суочавању са сталним несташицама. Прелазак на самоуправљање Данијела Велимировић види као историјску прекретницу, која је водила ка уобличавању социјалистичког друштва масовне потрошње. Користећи се капиталистичким изумом марке, паковања и рекламе, лансирањем кредита, те отварањем великих продавница и пропагирањем нових техника продаје, политички систем стварао је модерног потрошача који ужива у куповини. Како производња најчешће није успевала да одговори на непредвидљиве захтеве потражње, кандидаткиња је пажњу посветила и проучавању неслужбених и полуслужбених мрежа за дистрибуцију одеће. Пошто је спречавао могућа разочарења у државну моћ, сектор »друге економије« (црно тржиште, поклон пакети, комисиони, приватне занатске радње и модни салони, куповина у Италији и другим западним земљама) овде је сагледан као фактор стабилизације југословенског друштва.

На основу досадашњег излагања може се констатовати да докторска дисертација Данијеле Велимировић представља значајан допринос истраживању до сада недовољно познатих тематских подручја – моде и потрошње у раном југословенском социјализму. Кандидаткиња је расветлила улогу идеологије у уобличавању материјалних артефаката и заснивању различитих друштвених пракси. Осим тога, њена интерпретација културе женствености ослабила је досадашње феминистичке позиције у истраживању овог феномена. Поменута теза доприноси бољем познавању послератне историје културе и свакодневног живота и представља оригинално и самостално научно дело. С обзиром да су се стекли неопходни формални и стварни услови, предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду да ДАНИЈЕЛИ ВЕЛИМИРОВИЋ одобри одбрану докторске тезе под насловом СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ШИК: МОДА, ИДЕОЛОГИЈА И ПОТРОШАЧКА КУЛТУРА У СР СРБИЈИ.

КОМИСИЈА:

1. Проф. др Весна Вучинић Нешковић

2. Проф. др Иван Ковачевић

3. Др Предраг Марковић, научни саветник

